

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav světových dějin
Historie/Obecné dějiny

AUTOREFERÁT (TEZE) DISERTAČNÍ PRÁCE

Mgr. Zuzana Bolerazká

Eliška Zhořelecká

Vnučka Karla IV. a sňatková politika Lucemburků

Elizabeth of Görlitz

The Granddaughter of Charles IV and the Matrimonial Politics of the House of
Luxembourg

Teze disertační práce

V předkládané disertaci jsem navázala na svoji diplomovou práci *Poslední lucemburská princezna. Životní osudy Elišky Zhořelecké v letech 1390-1425*, kterou jsem obhájila na Ústavu českých dějin v roce 2016 pod vedením Martina Nejedlého. Vzhledem k tomu, že život Elišky Zhořelecké nebyl doposud podrobně monograficky zpracován, snažila jsem se v diplomové práci především projít veškerou literaturu a základní penzum dostupných pramenů k první polovině jejího života, shrnout základní biografické informace a zjistit, kam by se nejlépe dal směřovat další výzkum zaměřený spíše na nějaký obecnější problém, který by mohl prohloubit naše poznání středověké společnosti, mentality a kultury. Tím se nakonec ukázalo bádání zaměřené na sňatkovou politiku, kterému se věnuji zde.

Nic z toho by ale nebylo možné bez předchozích výzkumů. To, že dodnes neexistuje rozsáhlá biografie Elišky Zhořelecké neznámá, že by jí vůbec nebyla věnována pozornost. Upozornit je třeba především na studie Gabriela Wymanse, Anne Chevalier a Marie Bláhové (viz příložený seznam literatury). Rozsáhlá pozornost pak byla Elišce Zhořelecké také věnována v oblasti dějin výtvarného umění, jako významné mecenáše. Ani otázka sňatků není české historiografii neznámá. Navazuji tak především na zásadní studii Dietera Veldtrupa věnovanou sňatkové politice Karla IV. a nejrůznější práce z pera Františka Kavky, Martina Nodla, Karla Heinze Spieße, či Roberta Bartletta.

Pro jakoukoli historickou práci je stěžejní otázka pramenů. Vzhledem k tomu, že hlavním účelem této práce je vysvětlit konkrétní problematiku na příkladu Elišky Zhořelecké, případně hledat vhodná srovnání a kontext v jejím bezprostředním okolí, vážou se použité prameny především k její osobě a místům, kde se pohybovala. Jedná se tedy především o prameny k vládě Václava IV., Zikmunda Lucemburského a prameny k dějinám Nizozemí. Z narativních pramenů je třeba zmínit alespoň *Chronice Nobilissimorum ducum Lotharingiae et Brabantiaeque et regum Francorum* Edmonda de Dynter a *Brabantsche Yeesten*. Využila jsem také diplomatický materiál, zčásti dostupný díky nejrůznějším edičním počinům, zčásti dosud needitovaný (uložený především v bruselském archivu, velká pozornost byla věnována archivnímu fondu *La Chambre des Comptes*).

V české historiografii, podobně jako například v německé, nalezneme nepřeberné množství nejrůznějších prací, v kterých se operuje s termíny, jako je dynastická politika, rodinná politika, sňatková politika apod. Jejich použití je často dosti volné. V některých případech je termíny dynastická a rodinná politika míněno jednotné vystupování příslušníků

jednoho rodu za účelem dosažení nějakého společného cíle. Často ale tyto termíny také bývají slučovány s třetím termínem – sňatková politika, kterému jsou ale ve své podstatě spíše nadřazeny. **Sňatková politika je totiž primárně založena přesně na takové kooperaci členů jednoho rodu a samozřejmě je nástrojem pro dosažení nějakého cíle. Využívá k tomu ale jak příbuzenských vazeb, které jsou na jedné straně geneticky podmíněné, tak možnosti vzniku nového uměle vybudovaného a prakticky nezrušitelného příbuzenského pouta. Na rozdíl od dynastické politiky, ale může také být do jisté míry vedena i jednotlivcem. Svého cíle se totiž snaží dosáhnout na základě snahy uzavřít (a nebo také naopak narušit) nejrůznější sňatkové aliance, k čemuž není kooperace více osob než manželů nezbytně nutná.**

Tato práce je postavena na výkladu, který se **zaměří na sledování jednotlivých fází koloběhu lidského života a změn, které přinášejí. Tento narativ totiž nejlépe umožní zachytit všechny vztahy jednotlivých aktérů lucemburské sňatkové politiky, celý příběh zasadit do patřičného kontextu a zjistit, jakou roli v něm sňatek hrál a jak jím bylo možné operovat.** Sňatky totiž bylo možné přislíbit a nakonec k jejich uskutečnění vůbec nemuselo dojít. Do sňatkové politiky mohli být zapojeni téměř všichni potomci rodu, a to včetně levobočků. Na to, aby sňatky proběhly úspěšně a dalo se jich využít v plné míře, se šlo navíc důkladně připravit. Prvky takové přípravy nalezneme už ve výchově a výuce dětí (např. v jazykové přípravě, nebo v tom, že děti často bývaly vychovávány na cizích dvorech). Zásadní také byla diplomatická jednání o podmínkách budoucího svazku a na jejich základech vzniklé svatební smlouvy, méně důležité však nebyvaly ani samotné praktické přípravy sňatku, cesty budoucích manželů na místo obřadu a následné slavnosti s ním spojené. Vše se dalo politicky využít například k dalším diplomatickým jednáním nebo veřejné demonstraci postavení rodu formou nejrůznějších ceremonií a okázalých festivit.

Musíme si také uvědomit, že **každý uzavřený sňatek navíc měl velké množství důsledků**, a to jak těch **okamžitých** (např. pokud vzniknul jako součást snah o narovnání poměrů po válečném konfliktu), **střednědobých** (partneři mohli nadále být v úzkém kontaktu se svými rodinami, měli spolu děti, které měli krev obou spojených rodů, mohli se ale také dostat do ostrých sporů, nebo spolu naopak vycházet velmi dobře apod.), tak **dlouhodobých** (na základě navázaných příbuzenských svazků může např. docházet k nejrůznějším nárokům na dědictví i dlouho po smrti kteréhokoliv z manželů). I když se manželství mohlo ze společenského hlediska na první pohled jevit jako vyrovnané, vždy měla jedna ze stran nějakou výhodu a ty bylo možné využít. Zároveň bylo manželství uzavírána mezi osobami,

které často pocházely z velmi rozdílných oblastí, ať už z kulturního nebo třeba jazykového hlediska. Mohlo tak díky nim docházet i k nejrůznějším kulturním transferům. **Otázkou také je, nakolik se s odhady nejrůznějších důsledků dalo dopředu operovat**, protože něco takového logicky muselo ovlivnit pozici člena jak uvnitř rodiny, tak i vně, a mohl se stát mnohem žádanějším. Na druhou stranu veškeré plány mohly velmi snadno ztroskotat, kvůli příbuzenství dvojice. Pokud se totiž sňatky odehrávaly pouze mezi nejvýše postavenými jedinci Evropy, jednalo se samozřejmě o velmi úzkou skupinu vybraných a možností tedy nebylo mnoho. Otázkou také je, **jakou roli v celé věci hrály ženy**. Byly jen jakýmsi loutkami v rukou svých příbuzných, nebo mohly zastávat aktivní roli?

Cílem této práce je především podchytit základní aspekty sňatkové politiky lucemburského rodu na příkladu jeho poslední dědičky – Elišky Zhořecké. Nejedná se samozřejmě o první práci, která by se věnovala této problematice a Lucemburkům. Většina těchto studií se však z větší části věnuje právnímu hledisku jednotlivých sňatků, případně jejich příčinám. Méně však již přihlíží k jejich skutečným důsledkům. Během jednání o sňatku přitom často docházelo ke vzniku slibů spolupráce, přípravám na nejrůznější převody majetku a jiným dohodám. Díky smlouvám, které kvůli tomu mezi budoucími manželi (resp. jejich rodinami) vznikaly, máme jedinečnou možnost nahlédnout do toho, jak si obě strany v daném momentě představovaly ideální budoucnost. Byla tato očekávání přehnaná a neuskutečnitelná? Nebo byla vedena snaha, aby byly podmínky dodrženy? Badatelé se však často spokojí s tím, že své vyprávění a analýzu předsvatebních úmluv dovedou k okamžiku konce svatebního veselí, které stále ještě postihují jasně vymezené prameny. Tato práce si však klade za cíl se na věc dívat z hlediska politiky a každý politický krok má nějaké důsledky. Domnívám se, že problematiku je **nutné pojmut ze širšího hlediska a zhodnotit dopady předsvatebních úmluv a případně i to, jakým způsobem se následně skutečně realizovaly.**

Plánované i uskutečněné sňatky Elišky Zhořecké představují z hlediska těchto typů otázek v každém případě zajímavé situace. Byla ženou z jednoho z nejvýznamnějších rodů Evropy přelomu 14. a 15. století a po dlouhou dobu jeho jedinou dědičkou, vnučkou a neteří římských císařů, později manželkou, matkou i vdovou. Jako jedna z mála lucemburských princezen se stihla provdat hned dvakrát a oba své manžely přežít. Přesto, že se nám k jejímu životu dochovalo poměrně velké množství pramenů, je ženou, jejíž život není nijak podrobně zpracován.

K úplnému pochopení role Elišky Zhořelecké v lucemburské sňatkové politice bylo třeba se nejdříve podívat na to, jakým způsobem v ní figurovali už její předci. Pokud se přikloníme k teorii, že Eliška Zhořelecká přišla na svět na podzim roku 1390, čemuž bude ještě věnována pozornost později, narodila se do rodu, který byl významný nejen proto, že v jeho čele stál římský a český král Václav, ale také proto, že stále ještě žilo velké množství jeho dalších členů, kteří dosáhli vysokého společenského postavení. Otec Elišky, nejmladší syn Karla IV., Jan Zhořelecký, se stal braniborským markrabětem, vévodou zhořeleckým a měl v držení také Novou marku. Eliščina teta Anna Česká byla v této době anglickou královnou, strýc Zikmund se snažil udržet si uherský trůn a nejmladší dcera Karla IV., Markéta, se provdala za norimberského purkrabího Jana III. z Hohenzollernu. Do nejvyšší politiky také zasahovali legitimní synové Jana Jindřicha, Jošt a Prokop, jeho levoboček, aquilejský patriarcha Jan, a snad alespoň nepřímo i jejich sestry - Kateřina, Alžběta a Anna, o kterých nejsme tak podrobně informováni. Naživu také stále byla Eliščina babička Alžběta Pomořanská, a jediná z dcer Karla IV., která přežila hned dva manžely, Kateřina.

Z tohoto letmého přehledu je evidentní, že rod byl zatím zajištěn dostatečným množstvím dědiců, u nichž se navíc ještě stále dalo očekávat, že budou mít další potomky. Ilustruje ale snad dobře také to, že všichni jeho přímí potomci byli zataženi do sňatkových plánů příbuzenstva a nikdo z nich se například nevěnoval církevní kariéře. Během prvních šesti let Eliščina života však zemřela nejdříve její babička Alžběta, tety Kateřina a Anna a otec Jan Zhořelecký. Došlo také k zavraždění levobočka Jana Jindřicha, aquilejského patriarchy Jana. Do konce roku 1411 pak bez dědiců zemřeli Jošt s Prokopem, a svět opustila i nejmladší dcera Karla IV., Markéta. **Z rozvětveného rodu tak náhle zbylo jen několik posledních.** Dostatečné pokračování rodu nemohla pochopitelně zajistit ani dcera Alžběta, která se narodila Zikmundovi v roce 1409.

Narození Elišky Zhořelecké se svým způsobem stalo také důsledkem lucemburské sňatkové politiky. Eliščiným otcem byl, jak již bylo řečeno, nejmladší syn Karla IV. a jeho čtvrté manželky Alžběty Pomořanské - Jan Zhořelecký. Jan se nakonec oženil s vnučkou Albrechta II. Meklenburského - Kateřinou. Již na složitých jednáních o možnostech sňatku Jana Zhořeleckého bylo možné ilustrovat velké množství jevů spojených se sňatkovou politikou (papežské dispenzy, problémy s neuskutečněním plánovaného sňatku, místa sňatků, oznámení o sňatku). **Další část práce byla tedy věnována Eliščině pozici v rámci rodu, úvahám o její možné výchově a vzdělání.** Výchovu a také případné plány na

vdavky dívek nejvíce ovlivňovali rodiče. Bohužel otec Elišky Zhořecké zemřel již velmi brzy po jejím narození a Kateřina Meklenburská zemřela jen pár let po svém manželovi. Stalo se tak pravděpodobně okolo roku 1400. Oba rodiče tak přestali do života Elišky Zhořecké zasahovat ve velmi nízkém věku a její výchovy se ujal Václav IV.

První pokus Elišku provdat však proběhl ještě za života jejího otce. Získat ruku pětileté dívky se při jednání s Václavem IV. v roce 1395 pokoušel vévoda Vilém z Geldern a Jülichu. Oženit se však nechtěl sám, ale snažil se sňatek zprostředkovat svému bratru Rainaldovi. Tento sňatek s druhorozeným synem by pro Lucemburky rozhodně na první pohled nebyl nijak výhodný. Je z něj dobře patrné, že se již v této době kalkulovalo s tím, že Eliška bude mít v budoucnu nároky na Lucembursko, které měl po nějakou dobu ve správě i její otec. Nemáme ovšem žádné doklady pro to, že by skutečně k nějakým zásnubám došlo, a jednalo se pravděpodobně opravdu pouze o nepodařený pokus Viléma navázat bližší spojení s Václavem.

K prvnímu **pokusy politicky Elišku využít** přistoupil Václav hned v roce 1396. Sňatek měl vzniknout **odměnou za pomoc Wettinů při urovnání sporu** mezi Václavem IV., panskou jednotou a Joštem. Ovšem s největší pravděpodobností zkrachoval na tom, že ohrozil právě Joštovy majetky.

Nový ženich se pro Elišku našel velmi brzy a tentokrát se pro změnu jednalo o francouzského prince. Václavova pozice v říši se stále zhoršovala, proto mu mohla podpora Francouzů značně pomoci. Naopak francouzská strana měla samozřejmě zájem o **zisk Lucemburska**. Z Václavovy strany se však spíše jednalo o pouhý **diplomatický tah, který mu měl otevřít dveře k dalším jednáním ve Francii**. Eliška totiž do Francie pravděpodobně nikdy neodjela a nedošlo ani k dalším krokům, které by v takovém případě byly nutné.

O tři roky později dochází k dalšímu pokusu Elišku zasnoubit. V tomto případě za plánem sňatku nestála lucemburská strana a dá se dokonce říci, že **by se jednalo o svazek vynucený**. Nový římský král Ruprecht na Václava tlačil, aby sám na říšský trůn oficiálně rezignoval a podrobil se mu tím, že by přijal Země Koruny české v léno. Měl ale i další požadavky mezi nimiž bylo i to, aby Václav dal svou neteř Elišku za ženu Ruprechtovu synovi Ludvíkovi III. z Wittelsbachu.

V následujících několika letech se zdá, že k dalším zásnubám Elišky nedošlo, při tom je jisté, že se nedalo očekávat, že by se provdala ani za Ludvíka III. z Wittelsbachu, ani za

Karla Orleánského. **Zásnuby ani s jedním sice nebyly, pokud víme, oficiálně zrušeny**, ale ani v jednom případě nebyly dodrženy předjednané podmínky. Ludvík se navíc už v létě 1402 oženil s dcerou anglického krále a Karel si podobně v roce 1406 vzal svou příbuznou, vdovu po anglickém králi Richardu II., Izabelu z Valois.

Teprve v roce 1407 se snad opět pokoušeli Václavovi úředníci Václav Králík z Buřenic a Aleš Škopek z Dubé na **jednání v Mostě domluvit sňatek Elišky s míšeňským markrabím**. V této době se ale objevuje výhodnější možnost – **provdát Elišku za Antonína Brabantského**.

K vyjednávání o možnostech sňatku Elišky Zhořelecké a Antonína Brabantského došlo v první řadě proto, že Lucemburkové měli pravděpodobně velký **zájem Elišku provdat a zajistit**. Celá věc také mohla souviset se snahou Václava IV. o pomyslný **návrat do evropské politiky**. V Antonínu Brabantském získal silného spojence, spřízněného s burgundskými vévody, který byl navíc protivníkem nového římského krále Ruprechta. Antonín naopak hledal nejen novou manželku, ale i římského krále, který by mu **potvrdil držbu Brabantska**. Tím rozhodně nemohl být Ruprecht, který sám měl evidentně v této oblasti velké zájmy. Pokud by se Antonínovi navíc povedlo sňatkem **získat Lucembursko**, obnovil by pod svou vládou územní celek v rozsahu, jakému dříve vládl Václav Český.

Z popisu jednání jasně plyne, že uzavření předmanželských dohod nebylo v žádném případě věcí jednotlivců. **Takto významný sňatek, který navíc hrál významnou politickou roli v celoevropském kontextu, vznikl nejen na základě zájmů Václava IV. a Antonína Brabantského, ale také burgundského vévody Jana a francouzského krále**. Z nejvyšších míst byl **podpořen ze strany avignonského a pisánského papeže**. Diplomatická jednání o jeho konkrétní podobě byla vedena vysoce postavenými dvořany obou stran. **Jednou z mála osob, jejíž místo v jednáních neodhalíme a je nám fakticky vzato známa pouze jako předmět jednání, je ovšem samotná Eliška**. Její role se však změnila v momentě, kdy se **vydala na cestu do Brabantska**, která mohla být spojena s dalšími diplomatickými jednáními. I kdyby do nich sama aktivně nevstupovala, svého strýce symbolicky zastupovala už svou přítomností. Tato její pozice by za normálních okolností snad tolik nevynikala, pokud si ale uvědomíme, v jak obtížné situaci se Václav IV. nacházel, šlo podle všeho o důležitou demonstraci toho, že na lucemburskou stranu nesmí být zapomínáno. Sesazený římský král mohl, nejen dohodnutým sňatkem, ale i vším, co k němu přináleželo, veřejně demonstrovat

své společenství s brabantskými, respektive burgundskými vévody, a potažmo i s Francií, a hlavně svůj pokus o návrat do evropské politiky.

Ještě výrazněji **význam spojení rodů vynikl díky opulentnímu sňatku a slavnostem** v Bruselu. Šlechtické slavnosti v oblastech pod vlivem burgundského dvora představovaly finančně náročnou záležitost. Lesk a nádhera však byly pro reprezentaci tehdejších elit zásadní a úzce souvisely i s reálným vlivem a politickou mocí, která se ve šlechtické společnosti odvíjela od osobní pověsti a cti, s níž souvisela i velkorysost přecházející až v jistou míru rozhazovačnosti. Svatební oslavy, ale musely odpovídat i důležitosti nevěsty. Na její význam poukazují i investice do dvou místností a jejich vybavení, v kterých měla pobývat se svým čerstvě narozeným synem.

Během prvních dvou let manželství Elišky a Antonína došlo k obrovskému personálnímu otřesu na říšském trůnu. Nejdříve 18. března 1410 zemřel římský král Ruprecht Falcký. Na jeho místo se podařilo krátce dostat Joštovi, i ten však v lednu 1411 zemřel a byl nakonec nahrazen Eliščiným strýcem Zikmundem Lucemburským. **Zcela přirozeným způsobem tak během relativně krátké doby došlo ke změnám, které naprosto podryly původní motivaci k sňatku a nabouraly tak předem vyjednané podmínky. Václav IV. ale s manželou dále spolupracoval a snažil se, aby došlo k dodržení co největšího množství bodů svatební smlouvy.** Naopak Zikmund na říšském trůně navázal na politiku svého předchůdce. **Veškerá jednání však byla ukončena Antonínovou předčasnou smrtí v roce 1415.**

Nové možnosti se Antonínovou smrtí otevřely především Eliščinu druhému strýci, který s jejím původním sňatkem nesouhlasil a celou dobu proti němu aktivně brojil. Najednou měl novou šanci uspořádat vše podle svých představ a, podobně jako před tím Václav, získat díky Elišce nového silného spojence a zároveň vyřešit držbu ze střední Evropy obtížně spravovatelného Lucemburska tak, aby to odpovídalo jeho politickým cílům a představám.

V následujících letech Eliška ve spolupráci se svými strýci začala jednat samostatně a ujala se správcovství v Lucembursku. To, že toho byla schopna ovšem neznamenal, že by znovu nemohla být zatažena do sňatkové politiky rodu. **Volba nakonec padla poněkud skandálně na lutyšského biskupského elekta Jana III. Bavorského.**

Ten se vzdal svého řadu v Lutychu a díky pomoci Zikmunda se mu podařilo **získat dědictví po starším bratrovi a odpovídající dispenzy**, aby se mohl s Eliškou oženit (mimo jiné byl také kmotrem jejího dítěte). Zikmund v Janovi hledal partnera, který bude dost

silný, aby dokázal burgundským vévodům na hranicích říše konkurovat, ale zároveň s nimi zde zvládne koexistovat. Což se alespoň na několik let podařilo. **Jan však zemřel již v roce 1425.**

Zde uvedené příklady vyjednávání, zasnub a manželství Elišky Zhořelecké a jejich příbuzných dokazují, že se **vždy jednalo o promyšlené politické kroky**, které nebyly jen nějakým nahodilým pokusem o sblížení dvou rodů bez jakýchkoli dalších reálných důsledků. Je také dobře patrné, že **sňatkem samotným celá věc neskončila a v případě, že nebylo možné z nějakých důvodů splnit podmínky, za kterých došlo k uzavření manželství, nově sezdáný pár dále komunikoval s rodinou nevěsty a hledalo se řešení.** I to snad dokazuje, že je naprosto nezbytné se do budoucna daleko více obecně zabývat kontakty urozených žen s jejich pokrevními příbuznými.

Na základě analyzované literatury a pramenů se také ukázalo, že je **důležité důsledně oddělovat termíny dynastická (resp. rodinná) politika a sňatková politika.** Jedná se totiž o jeden z mála nástrojů moci, které politicky využívají možnosti vzniku nového, uměle vybudovaného a prakticky nezrušitelného příbuzenského pouta, jak bylo uvedeno na začátku. Na příkladu Elišky Zhořelecké a jejího druhého manželství, také dobře vyniká, že na rozdíl od dynastické politiky, **sňatková politika může být vedena i jednotlivcem** (tj. v tomto případě Janem Bavorským). **Podařilo se také doložit většinu jevů spojených se sňatkovou politikou a vysledovat nejrůznější typy strategií, úvah o manželství, úspěchů i neúspěchů s tím spojených, a snad ji tak i lépe definovat.**

Od Eliščina dětství byly pokusy o získání její ruky motivovány zisky na obou stranách. Obecně se dá říci, že v době, kdy Eliška pobývala na dvoře svého strýce Václava, byly veškeré její zasnuby odvislé od panovníkovy aktuální situace. **Eliška tak ve Václavově politice figurovala v jednom případě jako jakási odměna za pomoc, jednou jako vynucený důkaz smíru a ve všech ostatních případech jako součást diplomatických jednání o spolupráci a posila těchto vztahů.** Situace po smrti Antonína Bavorského a vyjednávání Eliščina nového sňatku je naopak již daleko více spojena s říšskou politikou Zikmunda, ale zároveň ani nijak nenarušuje Václavovy zájmy.

Pro Eliščiny nápadníky byla **hlavní motivací možnost zisku nových území.** Podle toho, kde se nacházela mužova doména, zajímal je zisk buď Lucemburska, nebo oblastí, které měl dříve ve správě Jan Zhořelecký. Do budoucna snad všichni mohli uvažovat o možnosti uplatnění nároků na celé dědictví po Lucemburcích, pokud by rod vymřel po meči a Eliška

zůstala jedinou ženskou dědičkou. Impulzy ke sňatku tedy vždy nalezneme na obou stranách. Sňatkem také měla být posílena pozice těchto mužů v rámci říše.

Zajímavým zjištěním bezesporu je, že **neuskutečnění sňatků, i když byly jasné domluveny, evidentně nehrálo pro zúčastněné strany v tomto případě žádnou větší roli.** A to i přes to, že pozdější zásnuby Elišky již nemůžeme považovat za dětské a mohlo by k vymáhání sňatku nebo alespoň odškodného v nějaké formě dojít. Vše navíc působí paradoxněji ve srovnání s uvedeným Václavovým rozhořčením nad neuskutečněným manželstvím mezi jeho bratrem Janem Zhořeleckým a Valentinou Visconti. Důvodů proto může být několik. Primárně je možné, že Václav nepovažoval žádné z Eliščiných zásnub za dostatečně výhodné. Stejně tak z druhé strany se mužům mohla v daný čas naskytnout lepší nabídka než neteř bývalého římského krále, jehož pozice v říši i v Zemích Koruny české byla při nejmenším komplikovaná. Celá věc se jevila samozřejmě problematická i z hlediska kanonického práva, ale dá se předpokládat, že zde platilo jednoduché pravidlo, kde není žalobce, není soudce, a pokud nechtěla neuskutečněné manželství řešit ani jedna ze stran, nedolehl jednoduše skandál ani k uším církevních hodnostářů.

Jak již bylo řečeno, zatímco první sňatek Elišky se odvíjel od politických zájmů jejího strýce Václava IV., ten druhý již byl daleko více v režii jejího strýce Zikmunda a dle všeho snad i jí samotné. Rozbor průběhu vyjednávání a příprav Eliščiných svateb umožnil pohlédnout na politiku obou dvou těchto panovníků jinou optikou než bývá běžné. **Zásadní se ukázala především výrazná snaha Václava IV. získat si silné spojení proti Ruprechtovi Falckému okolo roku 1409, která výrazně kontrastuje s Václavovou často proklamovanou pasivitou a naprostým nezájmem o vládu.**

Naopak **Zikmundův přístup ke sňatkům Elišky Zhořelecké je daleko více spojen s jeho pozicí římského krále.** Ve svém odporu proti Antonínu Brabantskému, který držel svá území bez jeho vědomí, přímo navazuje na politiku Ruprechta a stejně jako on k němu přistupuje jako svrchovaný vladař oblasti a je nespokojen především s tím, že mu země neudělil v léno. Oba příklady tak nabízejí také nový pohled na vládu a politické zájmy Václava a Zikmunda nejen v kontextu dění v celé říši, ale především v její západní části, kterou můžeme nejlépe označit jako Nizozemí. **Nizozemské dějiny nejsou v české literatuře dodnes příliš reflektovány, i přes nezpochybnitelný kulturní a ekonomický význam oblasti a její důležitost pro dějiny Lucemburska. Tato práce si kládla za cíl to alespoň částečně napravit.**

Analýza fondu *La Chambre des Comptes* přinesla na první pohled zásadní informace především k dějinám umění a kultury brabantského dvora. Díky srovnání s narativními prameny, **bylo možné rekonstruovat přípravy a průběh svatby Elišky Zhořecké a Antonína Brabantského do takových detailů, že pro ně není v české historiografii srovnání**, a to ani v případě nejpodrobněji popsaného svatebního obřadu Elišky Přemyslovny s Janem Lucemburským. Informace zachycené v úředních pramenech brabantské komory umožnily také nahlédnout do všedního života ženy a jejího dítěte. V širším politickém kontextu se však ukázaly relevantní i pro sňatkovou politiku. **Horentní sumy, které byly utráceny za luxusní předměty, ale i nejrůznější slavnosti jsou totiž dokladem snah brabantského vévody upoutat pozornost nejen na sebe sama, ale i na Elišku Zhořeckou**, jako příslušnici významného rodu, a jejich nerozlučné spojení. Stejně tak **důraz kladený na reprezentaci po narození jejich společného potomka ukazuje na význam cílené prezentace pokrevního spojení rodů**.

Zásadní otázkou se ukázalo to, **jakým způsobem přistupovat ke smlouvám, které řeší podmínky manželství**. Vzhledem k tomu, že u takto politicky významných párů byl rozsah majetkových převodů extrémně velký, nabízí se interpretace, že obě strany musely počítat s tím, že k němu reálně ani nemohlo dojít. Smlouvy by tak fungovaly jen jakési proklamace významu sňatku. Na konkrétním příkladu smluv, které byly uzavřeny mezi Václavem IV. a Antonínem Brabantským se však jasně ukázalo, že se **obě strany snažily smlouvu naplnit v co největším počtu bodů**. Činili tak i přes to, že většina původních příčin k jejímu vzniku a výhod, které z ní vyplývaly, zmizela. Obě zúčastněné strany však musely jistě dopředu počítat i s tím, že ne vše ujednané musí nutně být naplněno.

Tyto smlouvy jsou také dobrým dokladem toho, že **oba rody počítaly s kooperací do budoucna** a jejich kontakty nekončily svatbou samotnou. Sňatek tedy nebyl jen okamžitým východiskem, které mělo vyřešit například komplikovanou situaci v danou chvíli. Na druhou stranu také vždy hrozilo, že se vztah mezi manželky nějakým způsobem zvrtně a vztahy mezi rody se naopak v důsledku toho vyostří. Na sňatkovou politiku se tedy snad dá nahlížet trochu jako na jakousi spekulaci. Obě strany vždy zkrátka vsázely na to, že z ní budou plynout výhody, počítalo se ale jistě i s tím, že tomu tak být nemusí.

Po smrti manžela Eliška Zhořecká nakonec nezůstala závislá na rodině manžela ani se nevrátila zpět na pražský dvůr. Stala se z ní správkyně Lucemburska. Nemůžeme však hovořit o tom, že by v této roli byla schopná fungovat zcela samostatně. Oporu hledala u obou

svých strýců. Vzhledem k tomu, že byla relativně mladou vdovou s vysokým společenským postavením velmi rychle si našla nového manžela. **I když se jedná o sňatek z právního i společenského hlediska velmi komplikovaný, k jeho uzavření díky souhlasu Zikmunda došlo relativně snadno.**

Tato práce díky svému širšímu záběru snad také napomohla k nabourání jakéhosi obecně vžitého stereotypu, že „nebohé“ ženy ve středověku byly účelně provdávány, jediným dalším životním smyslem života se pro ně mohlo stát rození potomků, jinak žily stranou, svými příbuznými zapomenuty. Eliška naopak po značnou část života samostatně vládla v Lucembursku, čemuž využívala jak svých schopností, tak podpory svých pokrevních příbuzných, ale i svých manželů.

Schématický pohled na středověká manželství a role žen v nich je jen jakousi pesimistickou variantou známého klišé, kterým se obvykle ukončují pohádky: „Vzali se a žili spolu šťastně až do smrti.“ Právo, kultura, víra, politická situace a další fenomény spojené s naší společností sice vždy více či méně ovlivňují lidský život, ale do sňatků vstupují dva jednotlivci. Jakýkoli takový svazek a další život v něm je tedy také chtě nechtě ovlivněn i jejich individuálními vlastnostmi. Nemůžeme samozřejmě říci, že se nikdy v minulosti nestalo, že příbuzní donutili ženu vstoupit do manželství a ta následně po boku muže protrpěla celý svůj zbytek života. Nikdy ale ani neodhalíme, kolika ženám nastavení, kdy za ně rozhodoval někdo jiný, mohlo prostě a jednoduše vyhovovat.

Osobnost Elišky Zhořelecké můžeme v tomto směru také hodnotit na základě dochovaných pramenů jen komplikovaně. Mohla být ženou velmi ambiciózní, ale stejně dobře mohla být jen pragmatická, stavět se ke svému osudu čelem a aktivně řešit problémy, které před ní vyvstaly. Rozhodně ji ale nemůžeme považovat za zcela pasivní. **Díky této práci snad ale došlo k určitému zpřesnění obrazu Elišky Zhořelecké a její role v rámci lucemburské dynastie.** Jak však ukazuje nejen životní příběh Elišky Zhořelecké, ale i Zikmundovy dcery Alžběty, tento patriarchální pohled na Lucemburky, kdy hodnotíme mocenskou pozici dynastie jen prostřednictvím skutků jeho mužských členů, ale zapomínáme, že i ženy mohly být aktivními činitelkami, je neudržitelný. Tento historiografický konstrukt přitom nabourávali již sami Lucemburkové. Pokud totiž pomineme skutečné dějiny rodu, i na začátku těch mytických totiž stojí žena – víla Meluzína.

Základní prameny a literatura

Nevydané prameny:

Brusel, Archives générales du Royaume, La Chambre des Comptes

Edice:

Wilhelm ALTMANN (ed.), *Regesta imperii XI. Die Urkunden Kaiser Sigismunds (1410-1437), I. Band (1410-1424)*, Innsbruck 1896-1897.

Sylvain BALAU (ed.), *Chroniques liégeoises I. Chronique du règne de Jean de Bavière, 1387-1423*, Bruxelles 1913.

Adolphe BORGNET (ed.), *Chronique de Jean de Stavelot (Collection de chroniques belges inédites X)*, Bruxelles 1861.

J. H. BORMANS (ed.), *De Brabantsche Yeesten of Rijkronijk van Brabant*, T. III, Brussel 1869.

J. A. BUCHON (ed.), *Chroniques d'Enguerrand de Monstrelet, T.VIII, nouvelle édition entièrement refondue sur les manuscrits*, Paris 1826.

Petrus Franciscus Xaverius DE RAM (ed.), *Chronica Nobilissimorum ducum Lotharingiae et Brabantiaeque et regum Francorum, autore Magistro Edmundo de Dynter, T. III*, Bruxellis 1857.

Léopold DEVILLERS (ed.), *Cartulaire des comtes de Hainaut de l'avènement de Guillaume II à la mort de Jacqueline de Bavière, T. IV*, Bruxelles 1889.

Alphonse VERKOOREN - Micheline SOENEN - Arlette GRAFFART (eds.), *Inventaire des chartes et cartulaires des duchés de Brabant et de Limbourg et des pays d'Outre-Meuse, III/2 (1396-1404)*, Bruxelles 1966.

Alphonse VERKOOREN (ed.), *Inventaire des chartes et cartulaires du Luxembourg, T. IV*, Bruxelles 1917.

François-Xavier WÜRTH-PAQUET (ed.), *Table chronologique des chartes et diplomes relatifs à l'histoire de l'ancien pays de Luxembourg. Règne de Sigismond. Du 16 août 1419 – 9 décembre 1437*, in: Publications de la Section historique de l'Institut Grand-Ducal de Luxembourg bd. XXVI (1871).

Literatura

Robert BARTLETT, *Blood Royal. Dynastic Politics in Medieval Europe*, Cambridge 2020.

Marie BLÁHOVÁ, *Edmond de Dynter – diplomat a historik. Diplomatická cesta vyslanců vévody Antonína Brabantského ke dvory Václava IV. na podzim roku 1412*, in: Martin Kovář, Václav Drška (eds.), *Kapitoly z obecných dějin: panu profesorovi s láskou*, Praha 2014, s. 42-59.

Marie BLÁHOVÁ, *Svatba Alžběty Zhořelecké s Antonínem Brabantským*, in: *Historie - Otázky – Problémy*, r. 7, č. 1 (2015), s. 32-45.

Michaela BLEICHER, *Das Herzogtum Bayern-Straubing in den Hussitenkriegen, Kriegsalltag und Kriegsführung im Spiegel der Landschreiberrechnungen* (nevydaná disertační práce), Regensburg 2004.

Lenka BOBKOVÁ, *Úloha dítěte v dynastické politice prvních Lucemburků na českém trůně*, in: Dana Dvořáčková - Malá (ed.), *Ženy a děti ve dvorské společnosti*, Praha 2015.

Lenka BOBKOVÁ - Tomáš VELIČKA, *Jan Zhořelecký. Třetí syn Karla IV.: Korunní země v dějinách českého státu VII.*, Praha 2016.

Laetitia BOEHM, *Das Haus Wittelsbach in den Niederlanden*, in: *Zeitschrift für Bayerische Landesgeschichte* 44, 1981, s. 93-130.

Serge BOFFA, *Antoine de Bourgogne et le contingent brabançon à la bataille d'Azincourt (1415)*, in: *Revue belge de philologie et d'histoire*, T 72, č. 2 (1994), s. 255-284.

- Zuzana BOLERAZKÁ, *How to Reject a King and to Marry a Bishop* (v recenzním řízení Prague Papers on the History of International Relations).
- Zuzana BOLERAZKÁ, *Lutyšský elekt dobývá Luty. Příspěvek ke vztahům měst a vládnoucích elit ve středověkém Nizozemí*, in: *Historie – Otázky – Problémy* 12, č. 2 (2020), s. 69-75.
- Zuzana BOLERAZKÁ, *Poslední lucemburská princezna. Životní osudy Elišky Zhořecké v letech 1390-1425* (nevydaná diplomová práce), Praha 2016.
- Mario DAMEN, *Convocatie en representatie. De Staten van Brabant in de late middeleeuwen*, in: *Noordbrabants historisch jaarboek* 29 (2012), s. 29-43.
- Charles DONAHUE, *Law, Marriage, and Society in the Later Middle Ages: Arguments about Marriage in Five Courts*, Cambridge 2007.
- Václav DRŠKA, *Dějiny Burgundska. Nomen Burgundiae ve středověku*, České Budějovice 2011.
- Václav DRŠKA, *Karlova závět' a Česká koruna. K možnostem diachronní komparace*, in: Luděk Březina, Jana Konvičná, Jan Zdichynec (eds.), *Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám profesorky Lenky Bobkové*, Praha 2006, s. 65-78.
- Daniela DVOŘÁKOVÁ, *Barbora Celjská. Čierna kráľovná. Životný príbeh uhorskej, rímsko-nemeckej a českej kráľovnej (1392 – 1451)*, Budmerice 2017.
- Dagmar EICHBERGER (ed.), *Women at the Burgundian Court: Presence and Influence*, Turnhout 2011.
- Theresa EARENIGHT, *Queenship in Medieval Europe*, Cham 2013.
- Jana FANTYSOVÁ-MATĚJKOVÁ, *Wenceslas de Bohême: un prince au carrefour de l'Europe*, Paris 2013.
- Richard GELBE, *Herzog Johann von Görlitz*, in: *Neues Lausitzische Magazin*, č. 59 (1882), s. 1-201.
- Alois GERLICH, *Habsburg – Luxemburg – Wittelsbach. Im Kampf um die deutsche Königskrone*, Wiesbaden 1960.
- František GRAUS, *Několik zpráv z bruselského archivu k českým dějinám z let 1402 – 1413*, *Časopis Společnosti přátel starožitností českých*, č. 57 (1949), s. 107 – 108.
- Heinz-Dieter HEIMANN, *Zwischen Böhmen und Burgund Zum Ost-Westverhältnis innerhalb des Territorialsystems des Deutschen Reiches im 15. Jahrhundert*, Köln - Wien 1982.
- Jörg K. HOENSCH, *Kaiser Sigismund. Herrscher an der Schwelle zur Neuzeit, 1368-1437*, München 1996.
- Martha C. HOWELL, *The Marriage Exchange. Property, Social Place, and Gender in Cities of the Low Countries, 1300-1550*, Chicago – London 2009.
- Alfons HUBER - Johannes PRAMMER, *650 Jahre Herzogtum Niederbayern-Straubing-Holland. Vortragsreihe des Historischen Vereins für Straubing und Umgebung*, Straubing 2005.
- Johan HUIZINGA, *Herfsttij der middeleeuwen*, Amsterdam 2016.
- Anne CHEVALIER, *Le Brabant à l'aube du XVe siècle: fêtes et solennités à la cour des ducs de la branche cadette de Bourgogne-Valois (1406-1430). Le mariage d'Antoine de Bourgogne et d'Elisabeth de Goerlitz*, in: *Publications du Centre Européen d'Etudes Bourguignonnes*, č. 34 (1994), s. 175-186.
- Anne CHEVALIER-DE GOTTAL, *Les fêtes et les arts à la cour de Brabant à l'aube du XVe siècle*, Frankfurt am Main 1996.
- Anne CHEVALIER, «*Guillaume, un prince brabançon à l'aube du XVe siècle*», in *Cahiers Bruxellois*, t. 33, 1992, s. 1-15.
- Antheun JANSE, *Een pion voor een dame. Jacoba van Beieren (1401 – 1436)*, Amsterdam 2009.
- František KAVKA, *Čtyři ženy Karla IV. Královské sňatky*, Praha – Litomyšl 2002.

- Gottfried KENTENICH, *Elisabeth von Görlitz*, in: Trierische Chronik 16 (1920), s. 98-104.
- Gustav KÖHLER, *Elisabeth, Herzogin von Görlitz und Luxemburg*, in: Neues Lausitzches Magazin vol. 35 (1859), s. 274–281.
- Božena KOPIČKOVÁ, *Projevy mateřského citu nebo smyslu pro povinnost u bezdětné české královny Žofie?*, in: Zuzana Silagiová, Hana Šedinová, Petr Kitzler (eds.), *Donum magistrae. Ad honorem Dana Martínková*, Praha 2007, s. 179-188.
- Božena KOPIČKOVÁ, *V soumraku Lucemburků*, in: Dějiny a současnost r. 16, č. 6 (1994), s. 9-14.
- Dorit-Maria KRENN, *Das Herzogtum Straubing-Holland (1353–1425/1429)*, in: Karl Batz (ed.), *Bayern-Ingolstadt, Bayern-Landshut. Glanz und Elend einer Teilung. Ausstellung des Stadtarchivs, der Wissenschaftlichen Stadtbibliothek und des Stadtmuseums Ingolstadt*, Ingolstadt 1992, s. 111–122.
- Dorit-Maria KRENN — Joachim WILD, „Fürste in der ferne.“ *Das Herzogtum Niederbayern-Straubing-Holland 1353–1425 (Hefte zur bayerischen Geschichte und Kultur 28)*, Augsburg 2003.
- Henri LAURENT - Fritz QUICKE, *Les origines de l'état Bourguignon. L'accession de la Maison de Bourgogne aux duchés de Brabant et de Limbourg (1383-1407)*, Bruxelles 1939.
- Élodie LECUPPRE-DESJARDIN, *Le royaume inachevé des ducs de Bourgogne (XIVe-XVe siècles)*, Paris 2016.
- Jean-Baptiste MOLIN - Protas MUTEMBE, *Le rituel du mariage en France du XIIe au XVIe siècle*, Paris 1974.
- Stéphane MUND, *Antoine de Bourgogne, prince français et duc de Brabant (1404 – 1415)*, in: Revue belge de philologie et d'histoire : recueil trimestriel, T 76, č.2 (1998), s. 319 – 355.
- A. NAMUR, *Monnaies de la duchesse Elisabeth de Goerlitz*, in: Neues Lausitzches Magazin vol. 30 (1853), s. 84-85.
- Martin NEJEDLÝ, „Lucemburku, jsi světloplachý netopýr, mžourající sýček a přešatý kalous.“ *Zápas o dědictví lucemburské dynastie pohledem „strůjce frašek a povyražení“ Michaulta Tailleventa*, in: Historie – Otázky – Problémy, r. 3, č. 2 (2011), s.161-180.
- Martin NODL, *Royal Weddings and Divorces*, in: František Šmahel, Martin Nodl, Václav Žůrek (eds.), *Festivities, Ceremonies, and Rituals in the Lands of Bohemian Crown in the Late Middle Ages*, Leiden 2022.
- Martin NODL, *Rituál královských svateb a zasnub*, in: Martin Nodl, Daniela Tinková (eds.), *Antropologické přístupy v historickém bádání*, Praha 2007, s. 163-187.
- Patrik PASTRNAK, *Nuptial Journeys: A Cultural History of Wedding Travel in Selected Habsburg Unions ca 1450-1550* (nevydaná disertační práce), Oxford 2021.
- Walter PREVENIER – Wim BLOCKMANS, *Les Pays-Bas bourguignons*, Paris 1986.
- Mária PROKOPP, *Úvod: Dynastické vztahy ve střední Evropě ve 14. století*, in: Kornélia Kolářová Takácsová (ed.), *Ženy ve středověku, zakladatelky, mecenášky, matky*, Praha 2022, s. 11-17.
- Gabriele SCHMID – Wolfgang SCHMID, *Elisabeth von Görlitz (1451) – Letzte Lebensjahre, Nachlaßregelung und Grabdenkmal einer Herzogin von Luxemburg in Trier*, in: *Kontinuität und Wandel. 750 Jahre Kirche des Bischöflichen Priesterseminars Trier. Eine Festschrift aus Anlaß der feierlichen Wiedereröffnung 1993*, Trier 1994, s. 211–252.
- Ondřej SCHMIDT, *Lovečtí psi, mor a další nemoci: smrt královny Johany Bavorské ve světle nově objeveného italského pramene*, in: Husitský Tábor č. 26 (2021), s. 189-208.
- Friedrich SCHNEIDER, *Herzog Johann von Baiern. Erwählter Bischof von Lüttich und Graf von Holland (1373 – 1425). Ein Kirchenfürst und Staatsmann am Anfang des XV. Jahrh.*, Vaduz 1965.
- Bertrand SCHNERB, *Armagnacs et Bourguignons*, Paris 2009.

- Bertrand SCHNERB, *Des nobles de Bohême à la cour de Bourgogne au temps des ducs de la Maisonde Valois*, in: Martin Nejedlý, Jaroslav Svátek (eds.), *La noblesse et la croisade à la fin du Moyen Âge*, Toulouse 2015, s. 109-130.
- Bertrand SCHNERB, *Jean sans Peur. Le prince meurtrier*, Paris 2005.
- Bertrand SCHNERB, *L'Etat bourguignon*, Paris 2005.
- Jiří SPĚVÁČEK, *Václav IV. (1361-1419): k předpokladům husitské revoluce*, Praha 1986.
- Karl Heinz SPIEB, *Europa heiratet. Kommunikation und Kulturtransfer im Kontext europäischer Königsheiraten des Spätmittelalters*, in: *historische Zeitschrift. Beihefte* 40 (2006), s. 435-464.
- Karl Heinz SPIEB, *Unterwegs zu einem fremden Ehemann. Brautfahrt und Ehe in europäischen Fürstenhäusern Des Spätmittelalters*, in: Irene Erfen, Karl-Heinz Spieß (eds.), *Fremdheit und Reisen im Mittelalter*, Stuttgart 1997, s. 17-36.
- Robert STEIN, *Burgundian Bureaucracy as a Model for the Low Countries? The Chambres des Comptes and the Creation of an Administrative Unity*, in: Robert Stein (ed.), *Powerbrokers in the Late Middle Ages. The Burgundian Low Countries in a European Context*, Turnhout 2001, s. 3-25.
- Robert STEIN, *Edmond de Dwynter*, in: Jan van Oudheusden (ed.), *Brabantse biografien. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Noordbrabanders. Deel 4*, Amsterdam – Meppel 1996, s. 89-91.
- Robert STEIN, *De hertog en zijn staten. De eenwording van de Bourgondische Nederlanden ca. 1380 – ca. 1480*, Hilversum 2014.
- Robert STEIN, *Politiek en historiografie: het ontstaansmilieu van Brabantse kronieken in de eerste helft van de vijftiende eeuw*, Leuven 1994.
- František ŠMAHEL, *Husitská revoluce 2. Kořeny české reformace*, Praha 1996.
- František ŠMAHEL, Lenka BOBKOVÁ, Pavlína MAŠKOVÁ, Robert NOVOTNÝ (eds.), *Lucemburkové: česká koruna uprostřed Evropy*, Praha 2012.
- Václav ŠTĚPÁN, *Moravský markrabě Jošt (1354-1411)*, Brno 2002.
- André UYTTEBROUCK, *Le gouvernement du duché de Brabant au bas Moyen Âge (1356-1430)*, Bruxelles 1975.
- Jarmila VACKOVÁ, *Van Eyck*, Praha 2005.
- Raymond VAN UYTVEN, *Edmond de Dwynter (ca. 1370-1449), kroniekschrijver, ambtenaar*, in: Nationaal biografisch woordenboek, vol. 2, Brussel 1966, s. 185-188.
- Raymond VAN UYTVEN (ed.), *Geschiedenis van Brabant van het hertogdom tot heden*, Leuven 2004.
- Nicolas VAN WERVEKE, *Die Erwerbung des Luxemburger Landes durch Anton von Burgund*, Luxemburg 1891.
- Richard VAUGHAN, *John the Fearless. The Growth of Burgundian Power*, London – New York 1979.
- Richard VAUGHAN, *Philip the Bold: The Formation of the Burgundian State*, London 1962.
- Richard VAUGHAN, *Philip the Good. The Apogee of Burgundy*, London 1970.
- Richard VAUGHAN, *Valois Burgundy*, London 1975.
- Dieter VELDRUP, *Zwischen Eherecht und Familienpolitik. Studien zu den dynastischen Heiratsprojekten Karls IV.*, Warendorf 1988.
- Jan VOJTÍŠEK, *Věnná města za vlády lucemburské dynastie*, in: Josef Žemlička, Eva Semotanová (eds.), *Věnná města českých královen*, Praha 2022, s. 97-138.
- Gabriel WYMANS, *La conclusion du contrat de mariage d' Antoine duc de Brabant et d' Elisabeth de Görlitz (1408 – avril 1409)*, in: *Annales de la soc. royale d' Archéologie de Bruxelles*, 1956 – 1961, s. 297-303.
- Václav ŽUREK, *Sňatková politika Karla IV.*, in: Jiří Fajt, Markus Hörsch (eds.), *Císař Karel IV. 1316-2016. První česko-bavorská zemská výstava*, Praha 2016, s. 189-193.

Odborné aktivity

Mgr. Zuzana Bolerazká

Publikační činnost:

Zuzana BOLERAZKÁ, *Radosti i zklamání, jež sběratele potkávají - díla ze sbírky J. V. Nováka na výstavě „vlámských primitivů“ v roce 1902 v Bruggách*, in: Bulletin of the National Gallery in Prague XXXII (2022), s. 6-25.

Zuzana BOLERAZKÁ, *How to Reject a King and to Marry a Bishop*, in: Prague Papers on the History of International Relations 1 (2022), s. 7-17.

Zuzana BOLERAZKÁ, *Lutyšský elekt dobývá Lutyh. Příspěvek ke vztahům měst a vládnoucích elit ve středověkém Nizozemí*, in: HISTORIE – OTÁZKY – PROBLÉMY 12 (2020), č. 1, s. 69-75.

Zuzana BOLERAZKÁ, *Božena Kopičková, Česká královna Žofie. Ve znamení kalicha a kříže*, in: Studia mediaevalia Bohemica (2018), č. 1, pp. 119-120.

Zuzana BOLERAZKÁ, *Pavel Otmar Krafl, Ecclesia in Glaciz frequencius a Christi fidelibus visitetur, Kapitoly z dějin kladské kanonie v době předhusitské*, in: Studia mediaevalia Bohemica (2016), č. 1, p. 207.

Účast na konferencích:

International Medieval Congress

- 3. 7. – 6. 7. 2022 (Leeds)
- pořadatel: University of Leeds
- moderování sekce: *Networks of Art and Patronage in Late Medieval Western Europe*
- příspěvek: *What Happened in the Low Countries, Didn't Stay in the Low Countries: The Theory of the Spread of Gossip about the Queens of the House of Luxembourg*

Signs with Symbolic Character: Collections as a Mirror of Social Values

- 3. 11. - 4. 11. 2022 (Mnichov)
- pořadatel: Ludwig-Maximilians-Universität München
- příspěvek: *The Value of the Collection of Josef Vincenc Novák and the National Gallery in Prague*

ICOM Prague 2022 - Off-site Meeting of CIDOC / Documentation and language

- 25. 8. 2022 (Prague)
- pořadatel: Národní galerie v Praze + ICOM CZ + CIDOC
- organizace odborného programu
- příspěvek: *Collection Management in NGP*

International Medieval Congress

- 4. 7. – 7. 7. 2022 (Leeds)
- pořadatel: University of Leeds
- příspěvek: *Wouldn't It Be Nice to Marry the Luxembourger Princess? – Creating or Breaking Down the Borders?*

International Medieval Congress

- 1. 7. – 4. 7. 2019 (Leeds)
- pořadatel: University of Leeds
- příspěvek: *Art or War: Possession of Elizabeth of Görlitz and John III, Duke of Bavaria*

Šlechta a města ve středověku

- 26. 9. 2017 (Praha)
- pořadatel: FFUK
- příspěvek: *Lutyšský elekt dobývá Luty. Příspěvek ke vztahům měst a vládnoucích elit ve středověkém Nizozemí*

XIII. Letní škola mediévistických studií

- 1. 9. – 3. 9. 2017 (Sázava)
- pořadatel: CMS, FLÚ AVČR
- příspěvek: *Eliška Zhořelecká a sňatková politika Lucemburků*

XXV. Setkání doktorandů a mladých badatelů

- 28. 2. 2017 (Praha)
- pořadatel: CMS FLÚ AVČR
- příspěvek: *Eliška Zhořelecká. Lucemburská dědička a vdova po brabantském vévodovi*

Pedagogická činnost:

Historický vývoj Evropy v komparativní perspektivě (2019/2020; s Jaroslavem Irou)

Ruler's Image Narrative Sources (2019/2020; ERASMUS; s Annou Košátkovou)

Dějiny Nizozemí do roku 1588 (2018/2019)

Urozené ženy ve středověku (2018/2019)

Sňatková politika ve středověku (2017/2018)

+ přednášky pro Univerzitu třetího věku, přípravné kurzy pro studenty FF UK a KTF UK

Stáže a zahraniční výzkumné pobyty (institucionálně financované):

2023	GAUK 413122 (KTF UK) – studijní pobyt v Belgii
2022	Bayerisch-Tschechische Hochschulagentur, BTHA – pobyt v Mnichově GAUK 413122 (KTF UK) – studijní pobyt v Belgii a Nizozemsku
2019	Progres Q07 – Charles University – studijní pobyt (Bodleian Libraries, University of Oxford) NGP/Staatlichen Kunstsammlungen Dresden – studijní pobyt (SKD)
2018	Fida Pfister stipendium – CMS/FLÚ AVČR, Universität Konstanz, Hus-Haus – studijní pobyt (Universität Konstanz)
2015 – 2016	ERASMUS+ - University of Antwerp

Spolupráce na přípravě výstav (výběr):

Petr Brandl: Příběh bohéma (20.10.2023-11.2.2024, NGP-Valdštejnská jízdárna)

Josef Mánes (31.3.2023-16.7.2023, NGP-Valdštejnská jízdárna)

Falza? Falza! (19. 11. 2021 - 1. 5. 2022, Šternberský palác)

Toyen: Snící rebelka (9. 4. 2021 - 15. 8. 2021, NGP-Valdštejnská jízdárna)

Viktor Pivovarov: Moskevská gotika (19. 3. 2021 - 19. 9. 2021, NGP-Veletržní palác)
Rembrandt: Portrét člověka (25. 9. 2020 – 31. 1. 2021, NGP-Palác Kinských)
Krásné madony (6. 12. 2019 – 19. 4. 2020, Klášter sv. Anežky České)
Václav Hollar a umění kresby (22. 11. 2019 – 23. 2. 2020, NGP-Palác Kinských)
ALBERTO GIACOMETTI (18. 7. 2019 – 1. 12. 2019, NGP-Veletržní palác)

Další pracovní zkušenosti:

září 2023 - současnost   Národní knihovna České republiky

- koordinace vědy, výzkumu a mezinárodních vztahů

březen 2018 – srpen 2023   Národní galerie v Praze

- únor 2022 – srpen 2023 – vedoucí oddělení Evidence a registru sbírek – vedení týmu osmi osob, zodpovědnost za výpůjčky uměleckých děl z a do NGP, evidenci sbírek (jak interní, tak v CES), poskytování fotomateriálů veřejnosti a vývozy předmětů kulturní hodnoty podle zákona č. 71/1994 Sb.
- březen 2018 – leden 2022 - registrátor - administrace výpůjček uměleckých děl na výstavy NGP a kompletní administrace výpůjček uměleckých děl z NGP do jiných institucí

prosinec 2016 – únor 2018   Národní knihovna České republiky

- září 2017 – únor 2018 – vedoucí mezinárodního oddělení – vedení týmu tří osob, zodpovědnost za kompletní mezinárodní komunikaci NK ČR, přípravu mezinárodních návštěv a akcí v NK ČR, agenda zahraničních služebních cest zaměstnanců NK ČR; zkušenosti s administrací VaV i projektovým financováním (NAKI)
- prosinec 2016 – srpen 2017 – asistentka generálního ředitele